

WILLEMS, Leonard (Sint-Joost-ten-Node 27 januari 1864 – Gent 26 september 1938). Zoon van Alfons Willems.

Werd door zijn grootvader Leonard (sr.) en zijn va-

der gesensibiliseerd voor de Vlaamse kwestie. Willems promoveerde tot doctor in de staatswetenschappen (1886) en in de rechten (1889) en volgde les bij Johannes Franck in Bonn (Gotisch en Middelnederlands) en bij **Henri Pirenne** en **Paul Fredericq** (geschiedenis). Zijn examens wilde hij in het Nederlands afleggen, wat hem geweigerd werd. Dit leidde tot een politieke rel die zelfs in de Kamer werd betwist.

Na zijn studies schreef Willems zich in aan de Gentse balie en speelde hij een belangrijke rol in de V.B. in Gent. Hij werd er bestuurslid van het **Willemsfonds** en voorzitter van de **Vlaamse Conferentie der Balie**, van het **Nationaal Vlaamsch Verbond (NVV)** en van de **Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde**. Hij ondertekende verzoekschriften ter ondersteuning van wetsvoorstellen voor het gebruik van de Vlaamse taal bij het vervolgen, beschuldigen en vonnissen van Vlaamse soldaten door de militaire rechtbanken, voor het gebruik van de moedertaal als voertaal in het onderwijs en voor de erkenning van de Vlaamse taal als officiële taal. Over het belang van dit laatste schreef hij een bijdrage onder de titel "Le projet de loi De Vriendt". Vanaf 1896 ijverde Willems in de eerste **Vlaamsche Hoogeschoolcommissie** voor de vernederlandsing van de universiteit van Gent. Een grote invloed ging uit van het artikel dat hij schreef over het gebruik van de Nederlandse taal in burgerlijke rechtbanken.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog wees Willems het activisme resoluut af. Hij tekende protest aan tegen de oprichting en de uitgave van de krant *De Vlaamsche Post*. De werking van de Vlaamse Conferentie der Balie werd tijdens de oorlog stilgelegd. In 1915 stapte hij op als voorzitter van het NVV: tegen de wil in van de meerderheid weigerde hij de gelukwensen aan het adres van **Moritz von Bissing** voor zijn voornemen om de Gentse universiteit te vernederlandsen te ondertekenen. In de plaats daarvan plaatste hij zijn naam onder de door **Louis Franck** opgestelde protestbrief (8 januari 1916). In zijn filologisch en historisch onderzoek hield hij zich vooral bezig met de geschiedenis van de Vlaamse letterkunde. De grootste aandacht besteedde hij aan de Middelnederlandse letterkunde en aan **Reinaert de Vos** in het bijzonder. In zijn studie *De Middeleeuwsche Taaltoestanden in Vlaamsch-België* (1913) weerlegde hij de stelling van Pirenne die beweerde dat Vlaanderen vanaf de 13de eeuw verfranst was. Willems toonde aan dat tot aan het Bourgondische tijdperk het Vlaams de voertaal was en in de tweede helft van de 14de eeuw zelfs de diplomatieke taal.

Willems, die lid was van de raad van beheer, werd in 1932 financieel zwaar getroffen bij het faillissement van de Handelsbank. Na haar overlijden richtte zijn weduwe bij testament het **Leonard Willemsfonds** in dat de tweejaarlijkse **Leonard Wil-**

lemsprijs toewijst en dat studies over de Nederlandse letterkunde uitgeeft.

WERKEN: *Étude sur l'Ysengrimus*, 1895; – *Onze bedreigde grenzen*, z.j. (1896); – 'Het Nederlandsch bij de burgerlijke rechtbanken', in *Het Vlaamsch Museum* (1897), p. 4-11; – *Le projet de loi De Vriendt* 1898; – 'Minister Rogier en zijn ontwerp van eene Vlaamsche Academie', in *Verslagen en Mededelingen van de KVATL* (1899), p. 91-131 en (1902), p. 4-52; – 'Over twee antivlaamse brieven toegeschreven aan minister Rogier', in *Germania* (1902), p. 387-399 en (1903) p. 460-470; – *Nota's betreffende de voor- en de nadeelen van een Vlaamsche universiteit te Gent* 1906-1907; – 'Professor Pirenne over onze middelnederlandsche letterkunde', in *De Vlaamse Gids* (1907), p. 77-122; – 'De Middeleeuwsche taaltoestanden in Vlaamsch-België', in *Handelingen van het tweede Vlaamsch Philologencongres* (1913), p. 98-130.

LITERATUUR: R. Roemans, 'Leonard Willems (1864-1938)', in *Revue belge de philologie et d'histoire*, jg. 18 (1938), p. 838-854; – J. van Mierlo, 'Mr. Leonard Willems', in *Jaarboek van de KVATL* (1942), p. 91-106; – R. Roemans, *Dr. Leonard Willems*, 1944; – P. de Keyser, 'Lezing ter nagedachtenis van een Vlaams Reinaerdist Dr. Mr. Leonard Willems (1864-1938)', in *Jaarboek van de KVATL* (1965), p. 336-346; – G. Baert, *Gedenkboek De Vlaamse Conferentie der Balie van Gent 1873-1973*, 1974; – D. van Acker, 'Vlaams verzet tegen de Vlaamse post', in *WT*, jg. 43, nr. 3 (1984), p. 142-166; – G. Hendrix, 'Willems, Leonard', in *NBW*, XII, 1987.

FILIP BOUDREZ